

Szerkesztési iroda:

Nagybeeskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám,

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybeeskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRÁJER LAJOS.

Előfizetési árak:
Egész évre ———— 24 kor.
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 6 .
Egy óra ———— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybeeskerek, 1908.

XXXVII. évfolyam 267 szám.

Péntek, nov. 20.

Gazdasági pangás.

— nov. 20.

Lépten-nyomon nem hallunk egyebet, mint kétségbeesést, a hihetetlen rossz viszonyok felett.

Az abnormalis időjárás szinte kihagyta a kalendáriumból azt őszt s a tél kegyetlen szigorával nyomon követte a napsugaras nyarat, miáltal a kereskedők és iparosok, kik az őszi idényben szükségelt cikkekkel kereskedtek, vagy állították elő, teljesen elvesztették azt a keresetüket, mely ez ágból háramlott volna reájuk s így már elsősorban maga a természet is hozzájárult ahhoz, hogy a szűkös viszonyokat még jobban elmérgesítse.

A végrehajtási novella első hatása is most érezhető. Mindazok, kik eddig fizetésük után pénzkölcsönt kaphattak, most ettől teljesen elestek s pénzkölcsön nélkül nem tudták beszerezni azt, ami talán elsőrendű szükséglet s ami a kereskedők s iparosok legnagyobb jövedelmi forrását képezte.

A kis intézetek bukása pedig nagyban hozzájárult a kis ember hitelvesztéséhez. A nagyobb pénzintézetek nem foglalkoztak a multban, de még kevésbé a jelenben a kis exisztenciák kiegészítésével s így a kis intézetek megszűnésével teljesen bedugultak azok a források, amelyekből a kisebb javadalmazású hivatalnokemberek, a kiskereskedők és a kisiparosok meríteni szoktak.

Most érezhető teljes nagyságban az, hogy eladósodott ország vagyunk, hogy hitelből élünk, mert ime, hogy a hitelforrások kikapadtak, elérkezett a szükség s a nélkülözés kellemetlen időszaka.

Semmiesetre sem ártott, hogy a mi

könnyelmű, könnyű adósságot csináló társadalmunkat, ez egészséges purifikáló légáramlat elérte, mert ha rövidesen sok kellemetlen napot s hónapot is kell a kisebb exisztenciáknak, de közvetve a nagyobbaknak is elszenvedniök, de vég-eredményében a viszonyok mégis megjavulnak s akkor azok, kik el nem buktak, egy üditő, minden hamis látszattól ment légkörben élhetnek, amely az első lépés a megerősödés, a vagyonosodás és jólét eléréséhez.

Addig azonban tünnünk kell mindannyiunknak. Nem lehet gátat vetni a pusztulásnak ott, ahol maga az alap korhadt. Hiába épült az ingatag alapokra a legszebb momentum, annak a legelső szélviharra el kell pusztulnia, nyomtalanul, kíméletlenül.

A kis exisztenciák nyomora átragad a többi osztályokra is, hiszen az természetes következménye a társadalmi rendszernek. Az alsóbb néposztály szükségére maga után vonja mindama osztályok tespedését, a melyek ezen alsóbb néposztályokat mindazzal ellátták, mire csak szükségük volt. A nagykereskedő a kiskereskedőből, az pedig a kis exisztenciából élt. Ha a kicsi elpusztul, utána vész a nagy is.

Az általános depresszió minden téren érezteti hatását. Nemcsak a kereskedelem, de elsősorban a művészetek sínylik meg ez áldatlan állapotokat, melyeket a háborus hangulatok még elősegítenek.

De ezt a poharat ki kell ürítenünk. A gazdasági pangás, épügy mint az előzők, végig viharzik sok csapáson keresztülment országunkon, de miként a nyári zivatar után, tisztult légkört s derült égboltozatot szemlélhetünk utána, remélhetőleg a vál-

ságos idők elmúltával, tiszta helyzet, egészséges állapotok fog az ország lakosságára virradni.

HIREK.

Tájékoztató.

A fürdő (telefon 118. sz.) minden nap reggeli 6 órá-tól kezdve az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden hétfő, szerda és pénteken déltől 3/45 óráig délután. Ugyanazon napokon este 5-től 7 óráig urak részére is Vidéki hölgyek részére minden nap délelben gőzfürdő. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad.

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület ingyenes olvasóhelyisége és közkönyvtára nyitva van mindennap d. u. 5 órától este 10-ig. Vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától este 10-ig.

A szabad iskola (munkásgimnázium) november hav előadásai a következők:

November 20-án 8-tól 9-ig Történelem; 9-től 10-ig Gazdasági földrajz.

November 25-én 8-tól 9-ig Történelem; 9-től 10-ig Magyar irodalom.

November 27-én 8-tól 9-ig Fizika; 9-től 10-ig Nemzetgazdaságtan.

Nov. 21., 22. Országos vásár Nagybeeskereken.

Nov. 25. Tenyész baromfi vásár.

December 7. Közig. bizottság ülése.

December 10. Rendkívüli megyei közgyűlés.

— Személyi hir. Botka Béla főispán ma Szilágyi Albert megyei aljegyzővel és Krumenczer Ferenc számvevővel Bánlakra utazott, ahol hivatalvizsgálatot tart az ottani főszolgabírósnál.

— A kultuszminiszter elismerése a közművelődési egyesületnek. A torontálvármegyei magyar közművelődési egyesületnek az iskolán kívüli oktatás ügyében a kultuszminiszterhez intézett felterjesztésére vonatkozólag, a vallás- és közoktatási miniszter most leiratot intézett a kulturális egyesület elnökségéhez, amelyben „elismerését és köszönetét fejezi ki azért a nagybecsű tevékenységért, amelyet az egyesület az iskolán kívüli oktatás érdekében a vármegye területén kifejtett” s egyben kijelenti, hogy segélyezni fogja az egyesület ez irányú akcióját.

A „TORONTÁL” tárcája.

Erzsébet.

Magyarország Nagyasszonyának emlékezete.

— A „Torontál” eredeti tárcája. —

Irta és a főgimnáziumnak november 19-én tartott emlék-ünnepén felolvasta:

Dr. Czirbusz Géza

Magyarország fejedelmesszonyai között az Erzsébetek különös véletlenségből mindenkor fényt árasztottak a koronás diademára, mely homlokukon ragyogott. Mint virágok kertben a rózsák, melyek a kameliák, szegfűvek, orchydeák, tulipánok, betaniák és liliomok sokaságában azonnal kiválnak és elbájolnak keresetlen szépségükkel s édes illatukkal.

Gondoljunk csak vissza Róbert Károly feleségére, a lengyel származású Piast Erzsébetre, ki nemcsak a női és hitvesi erények mintaképe, hanem rendkívül eszes és finom lelkű, kedves megjelenésű asszony vala, kinek talán több érdeme van az Anjou-ház fényének növelésében s a magyar társadalom európaias kiművelésében, mint férjének és fiának, a később nagynak nevezett Anjou Lajosnak. Visegrádi palotáját az európai udvarok középpontjává tette, a magyar nyelvet és viseletet dívatba hozta. Amit ma díszmagyarnak neveznek p. o., az voltaképpen lengyel magnások viselete volt, miről Matejkó képein is lehet meggyőződni. Visegrádra jártak nevelőbe a hercegek és herceglányok magyar szóára, udvari etikette és finom modor elsajátítására. E révén I. Erzsébet az összes európai udvaroknak bizalmasa és tanácsadója volt. Nemcsak gyógyító és szepítő szereket osztogatott, könyveket és drágaságokat csereberélt, nemcsak házasságokat közvetített és családi pörpatvarokat egyenlített ki okosságával és mindenfélére kiterjedt ismereteivel, hanem az államkormányzat minden ágában szerzett tapasztalataival ugyszólván kezében tartotta az európai diplomácia összes szálait.

A visegrádi kongresszus s a lengyel-magyar uniónak létrejötté az ő műve volt. Ő szemelte ki fiának a zsendülő ifjuság délszláv ékességében tündöklő „szép banilát”. István bosnyák király lányát feleségnek, ő bírta reá a szép banila barátnőjét, Anna schweidniczi hercegnőt, hogy férjhez menjen IV. Károly császárhoz, Zsigmond apjához. Az eljegyzés egy napon történt s abban is megegyeztek a fejedelmi udvarok, hogy születendő gyermekeik házasságra kelnek. Így került a luxemburgi ház Zsigmonddal, Nagy Lajos szende lányának, Máriának férjével a magyar trónra s az Anjoukkal való rokonságba.

Az erélyes, mészelató nő, eleinte fiának gyámja, később helyettese volt a kormányzásban külföldi tartózkodásai közben. A magánéletben szerető hitves és anya, tiszta seplőtelen nő volt, kit hasztalan kísérlettek meg később bekeverni a Zách család tragédiájába, melyből csak annyi igaz, hogy Zách mint a hatalomból kiforgatott Csák Máté örvénye hibe, gyilkos merényletet követett el, egyéb semmi. 40 esztendeig viselte az özvegyi fátvált, végtelenül szerette gyermekeit, unokáit, valamint lengyel rokonságát, melynek nőtagjait maga nevelte s kiházasította. Eljárt mindenféle diplomáciai ügyben, megfordult Aachenben, Krakkóban, Nápolyban, Prágában, Rómában, ahol megjelent, megjelenésének varázsával, finom modorával s jótékonyosságával mindenkit elbájolt. Kassán görögök domot, Budán oltárt emeltetett a klarisszák kápolnájában. Róla elnevezték a rozmarin-szeszt királyné vizének, azt a csodavizet, mely századokon keresztül szerepelt, mint csodaszor a gyógyászatban s míg élt (két évvel fia halála előtt halt meg), eszükbe se jutott a lengyeleknek felbontani a lengyel és magyar királyság egységét.

De menyé, a másik IV. Erzsébet, a szépbanila is uralomra termett asszony volt, ki személyes megjelenésével és női tapintatával le tudta csilapítani a nagy horvát eszmékben háborgó Balkánt s ártalmatlanná tette eszközöző rokonát,

az anjoui kis Károlyt. Igaz, a délszláv rezgő-déseket csupán Zsigmond, Lajos király veje erélye bírta leverti, de a szintén Erzsébetnek nevezett lánya, (Csillag Borbála gyermeke) V. László anyja a legkiválóbb és legnemesebb asszonyok egyike vala, ki kora özvegyiségének fájdalmait, a gögös oligarchia durva és méltatlan sértetéseit épp oly türelemmel el tudta viselni, amily elszánt-sággal védelmezte gyermeke életét és jogait a koronához. Az még nem nagy dolog, hogy a koronát elvitte Kottaner Ilonával Budáról, legfeljebb asszonyi furlang, de hogy az egész Felvidéket Jiszkra összes váraival együtt meg tudta nyerni ügyének, szembe mert szállani fia érdekében még Hunyadival is és haláláig el tudta huzni a szerződés megkötését, megakadályozván Ulászló király trónralépését, — ez a nagyasszony férfias erélyére vallott.

Talán első sorban kellett volna megemlékeznem szent III. Erzsébetéről*, kit a legenda-költészet és Wagner zenei drámája félezer esztendő múltán újból megelevenített és a művészi ihlettségnek felhőjébe emelt, de a mai napra való tekintettel arról a fenkölt lelkű koronás martírról kell szólanom, kinek 15-ik ösanyja volt szent Erzsébet. A mi dicsőült királynénk, a wittelsbachi Erzsébetéről, Magyarországnak providenciális Nagyasszonyáról szóljon az emlékezet, kinek Magyarország újjászületésében bizonyára van akkora része, mint Nagy Lajos anyjának a magyar imperializmus megteremtésében! Nem hiába rokonlelkek, még a vallásosságban is, — a vér nem válik vízzé, legalább az Árpádok vére nem lett azzá.

Mindenki tudja, hogy Erzsébet királynénk igen vallásos volt, de kevesen, hogy áhitatos verseket irt s mintha lelke sejtelmével bírt volna bekövetkezendő sorsáról, a Boldogságos Szűz védelmébe ajánlja magát s házat. Ime a vers:

Ó, Mária, mi Asszonyunk,
Terjeszd karod, ki védve,

* Morsinai Erzsébetről Hunyadi mostoha anyjáról és Szilágyi Erzsébetről a Hunyadiak anyjáról, hallgatók.

A bíróság köréből. A m. kir. igazságügyminiszter a nagybecskereki törvényszék területére vizsgálóbíróvá Benedek Jenő nagybecskereki kir. törvényszéki bírót rendelte ki.

Torontálvármegye új tanfelügyelője. Mint a hivatalos lap mai száma közli, a vallás- és közoktatásügyi miniszter Grézli Jánost, a kecskeméti tanfelügyelőség vezetésével megbízott címzetes kir. tanfelügyelőt a VIII. fizetési osztály 3. fokozatába, az 1904. évi I. t. c. értelmében megillető személyi pótlékkal Torontálvármegye kir. tanfelügyelőjévé nevezte ki.

Az új tanfelügyelő, kinek kinevezéséről már hírt adtunk, tegnap érkezett meg Nagybecskerekre s ma már átvette a tanfelügyelőség vezetését. Grézli János tanfelügyelő régi kitünő munkása a magyar népoktatásnak s a tanügyi irodalom terén is kiváló eredménytel munkálkodott. Ismert képességei a legszebb reményt nyújtják arra, hogy Torontálvármegye népoktatása benne méltó vezetőt és irányítót nyer.

A vármegyei tisztikar köréből. Tallián Emil törökkanizsai főszolgabíró hat heti szabadságra ment.

A szabad liceum megnyitó előadása. Mint már említettük, a torontálvármegyei magyar köznevelődési egyesület kebelében működő szabad liceum november 22-dikén, vasárnap kezdte meg idej előadásainak sorozatát. A földet és világegyetemet vetített képekkel bemutató rendkívül érdekes előadás iránt a legszélesebb körben nyilvánul meg az érdeklődés, amit az előadás bizonyára meg is érdemel. A szebbnél-szebb képeket a kultúregyesület nagy vetítő gépe fogja vetíteni s Erdős Béla tanár tartja a felolvasást. Az előadás a színházban lesz este 8 órakor csekély belépő-díjjal. Az érdekes darabot a kultúregyesület a diákságnak is bemutatja szombaton délután 5 órakor.

Áthelyezések. Pető János temesvári postaigazgató Csizsár Mihályné bogárosi és Berényi Istvánné militicsi postamesternőket kölcsönösen áthelyezte.

A szabad iskolából. A kultúregyesület nagybecskereki munkásgimnáziumában ma este előadás lesz és pedig 8-9-ig történelem, előadó Jakab Dávid tanár, 9-10-ig gazdasági földrajz, előadó dr. Czirbusz Géza tanár.

Délvidéki gazdák küldöttsége a miniszterelnöknek. Közöltük már, hogy a délmagyarországi földmivelők egyesülete az adóreform és a katasztervizio dolgában nagy küldöttséget meneszt Wekerle Sándor miniszterelnökhöz s az erre vonatkozólag f. évi aug. 15-én Bogároson tartott népgyűlés határozata alapján memorandumot

nyújt át a miniszterelnöknek. A küldöttséget f. évi december 2-án d. e. 11 órakor fogadja a miniszterelnök s a gazdasági egyesület most felhívja a gazdákat, hogy minél nagyobb számban vegyenek részt a küldöttségben s részvételüket november 27-ig jelentsék be az egyesület vezetőségének Temesvárott. A küldöttség tagjai december elsején este 9 óra 45 perckor indulnak a temesvár-józsefvárosi pályaudvarról s másnap fél 8 órakor reggel érkeznek Budapestre. A részvételi-díj személyenként 22 korona, amelyért az oda-vissza szóló vasuti jegyen kívül teljes ellátást és más kedvezményeket kapnak a résztvevők. A deputáció tagjai december 4-én reggel fél 6 órakor érkeznek vissza Temesvárra.

A városi tisztújítás. Mint ismeretes, december hónapban Nagybe skerek városánál tisztújítás lesz. Választás alá kerül a polgármester, 3 tanácsnok, a főszámvevő, a tisztí ügyész, mérnök, pénztárnok, ellenőr, alszámvevő, alkapitány, közgyám, városgazda, járathiztos, levéltárnok és pénztári tiszt. Ezenkívül betöltenek egy iktatói állást és egy ennek folytán esetleg megüresedő irtóki állást. A vármegye alispánja most hirdet pályázatot a választás alá kerülő állásokra, a melyekre a kérvényeket december 10-ig kell benyújtani az alispánnál.

Köszönet. A nagybecskereki jótékony nőegylet 30 koronát, dr. Nagy Dezső 5 koronát adományozott az „Iskolagyermekbarát”-egyletnek, dr. Podvinecz Izsó és Gyenes László pedig 2-2 koronával az egylet tagjai sorába léptek. Az adományok átvételét ezuton köszönettel nyugtázza az egylet vezetősége.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller igazi, népszerű háziszerré lett, mely számos családban már sok év óta mindig készletben van. Hátfájás, csipőfájdalom, fejfájás, köszvény, csuszán stb.-nél a Linimenttel való bedörzsölések mindig fájdalomcsillapító hatást idéznek elő; sőt járványkórnál, minő: a korela és hányóhasfolyás, az altestnek Linimenttel való bedörzsölése mindig igen jónak bizonyult. Ezen kitünő háziszér jó eredménnyel alkalmazott bedörzsölésképpen az influenza ellen is és üvegekben: a 80 fill., 1 kor. 40 fill. és 2 kor. a legtöbb gyógyszerárban kapható; de bevásárlás alkalmával tessék határozottan: Richter-féle Horgony-Linimentet (Horgony-Pain-Expellert) kérni, valamint a „Horgony”-védjegyre és Richter cégjegyzésre figyelni és csak eredeti üveget elfogadni. 881x4.1

Kisiklott vonat. Ismét vasuti balesetről kapunk hírt. Mint ugyanis Nagyszentmiklósról jelentik, ott ma reggel 7 órakor a nagyszentmiklós-hódmezővásárhelyi helyi érdekű vasútnak ma reggel Nagyszentmiklósról elinduló vonata a szentmiklósi felsőpályaudvartól mintegy ezer méternyire kisiklott. A kisiklás következtében a kocsik fölborultak s Pék József

mozdonyfűtő súlyosan, Juhász nagyszentmiklósi járásbíró és egy ismeretlen utas könyvebben megsebesült, azonkívül több kocsi meg rongálódott. A baleset hírére azonnal kiment a helyszínére a vizsgálóbíró a vasuti szakközögekkel s megállapította, hogy a kisiklás a vasuti talpfák korhadtsága következtében történt. A kisiklás következtében a pályatest annyira meg rongálódott, hogy a forgalmat csak átszállással lehet fenntartani. A vizsgálat egyébként tovább folyik.

Elfogott sikkasztó inas. Megirtuk annak idején, hogy Merling-Kis György, 15 éves fűszeresinas gazdájától, Armbruster József itteni kereskedőtől 160 korona készpénzt elsikkasztott s megszökött Nagybecskerekéről. A rendőrség a sikkasztó inas ellen körözölevelet adott ki s a budapesti rendőrségnek sikerült is a kisikkasztót elfogni, aki, miután a pénzt az utolsó krajcárig elköltötte, inasnak állott be Miskolczi Győző rózsá-utcai szabómesterhez. Az elfogatásról a rendőrség értesítette Armbrustert, aki azonban visszavonta panaszát.

A nagybecskereki országos vásár. A november havi országos vásárnak ma volt a második napja, de éppen úgy mint a tegnapi, a mai vásárt is teljesen elmosta az eső, olyannyira, hogy a mai napon már csak mintegy 300 darab lovat hajtottak fel, míg szarvasmarha egyáltalán nem volt a vásáron. Vásárló közönség ma sem volt s így kereslet ugyszólván egyáltalán nem volt. A lóvásárt különben holnap valószínűleg folytatni fogják s ugyancsak holnap kezdik meg a kirakó-vásárt is, amely azonban nagyon kedvezőtlennek ígérkezik.

A természet óriási szolgálatokat tesz az emberiségnek, amennyiben sok betegség ellen szolgáltatja a segítőszereket. Egyike a tenger által nyújtott legjobb szerekeknek a csukamájolaj, melynek hátránya azonban az, hogy nagyon visszatetsző íze van. A „Scott-féle Emulsió” formájában azonban a csukamájolaj is jó ízű és könnyen emészthető, akár csak a tejjel; a csukamájolaj összes gyógyerejű tulajdonságai a „Scott-féle Emulsió”-ban nemcsak hogy megvannak hanem még sokkal hatásosabbak is. Egy házhban sem szabad hiányoznia a „Scott-féle Emulsió”-nak. Kapható a gyógyszerárakban. (e)

Tartós gyógyszer. Fájdalmas csuszán, a idere-, testrészek és a forgó közsvényes bántalmaknál a „Moll-féle sóborszesz”-szel való bedörzsölés sikeres használatú. Egy üveg ára 1.90 kor. Szétküldés naponta utánvétellel Moll A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által Bécs, I. Tuchlauben 9. Vidéki gyógyszerárakban és anyagkereskedésekben határozottan Moll-féle készítmény kérendő az ő gyári jelvényével és aláírásával. (e)

És övd meg kis lakunk.
Ott lenn, a völgy ölébe.
E kicsiny fészket ő, megáld!
S zúgjon bár vész viharja,
Oltalmában erős, szilárd:
Kegyelmed legyen rajta.

Eljegyzésének története is érdekes. Felsőes királyunk már jegyben járt, legalább hivatalosan, mint mondják, midőn egy udvari bálon szemébe ötlött Miksa József bajor herceg gyönyörű lánya. Ketté választott fekete haja, csodásan ragyogó jóságos szemei, gyönyörű patyolat nyaka és válai, a szerény lánykának elbűvölő szerénysége: azonnal megragadták figyelmét. Bemutatta magának a feszlő virágimbót, az élet tavaszát élő bájos jelenséget s egész este vele táncolt udvari környezetének nem kicsi meglepődésére. Csak arról nem volt biztos, megosztaná-e vele a fiatal hercegasszony két monarchia kormányzatának súlyos terheit? Egy gyopár-csokor megadta arra a választ. Midőn felsőes urunk zergevadásatról a tiroli havasokból hazatért, felsőes királyonk, akkor még Amália, Eugenia, Elisabeth hercegasszony gyopár-csokrot tűzött ő felsőes vadász-kabátjára s 1854. április 24-én megtörtént az egybekelés. A felsőes asszony felvette a magyaroknak kedves Erzsébet nevet s azóta őrző anygala, szószólván geniusza maradt a magyar nemzetnek mind halálig.

Már első magyarországi körútjában 1857. megnyerte a sziveket s a nőknek velőkszületett szeretetteljes csodás logikájával megváltoztatta ő felsőesnek véleményét a magyarokról, kiket külső ellenségeink és honi konzervatív, ösdi 47-es főuraink a legkedvezőtlen színekben rajzoltak le a fiatal fejedelem ideális jóhiszeműséggel és becsületes, gyanútalan hiszékenységgel eltelt lelke előtt. Boruljon homály azokra a nevekre, kik Deák Ferencet is meggyanúsították öregek, totyokos Ferkónak csufolták, kik többet garázdáltak a két provizorium idejében, Magyarországot testi-lelki vagyonában s inkább megakasztották politikai rekonstrukcióját, mint a Bach-huszárok vagy Schmerling centralista lovagjai. Ezt maga Bach, Schmerling, sőt még Hainau s

Benedek Lajos tábornok is beismerte s nyilván bevallotta. S az isteni Gondviselés e nehéz idők közepette Erzsébet királynőnköt adta nekünk. Ő esközölte ki, hogy Deák Ferencet több ízben hívatta ő felsőes audienciára; az ő érdeme, hogy a jogfolytonosság alapján létrejött a kibékülés király és nemzet között s a koronázáskor adott nemzeti ajándék a honvédeknek jutott; hogy a trónnak leendő örököse magyarul tanulta Rónay Jácinttól a magyar történelmet még pedig ő felsőesnek egyenes parancsára: elfogulatlanul csak az igazságot tartva szem előtt. Bécsben mindenki tudta a Királynéről, hogy magyarországi Szent Erzsébet képe előtt reggel, este magyarul imádkoztatja kis leányát Mária Valeriát, ki 4 nyelven gagyogott, de imádkozni csak magyarul tudott; hogy a királyné hálószobájában az egyetlen nem családi kép — a Deák Ferencé. kinek koporsójára maga tett koszort s azt könnyeivel áztatta. (1876. jan. 30.) Nem is nézték szívesen a bécsiek ezt a magyarokkal való rokonszenvezését, mert azt is tudták róla, hogy Gödöllő kedvesebb a királynénak, mint Schönbrunn s a briliáns magyar pártja jobban illett fekete selyem hajához, mint a görögös diadémá.

Ki is mutatta örömmel a magyar nemzet hódoló tiszteletét minden alkalommal szeretett Királynéja iránt, midőn egy irtózatos esemény halálra sebezte lelkét s összetörte anyai szívének minden reményét: fiát, két trónnak várományosát, viruló korában elragadta a halál.

Lelki nagysága, hitvesi gyöngédsége e rettenetes csapás sulya alatt emelkedett a legmagasabbra. Sub pondere crescit! Ambár anyai szíve a leghevesebben sajgott a gyógyíthatatlan fájdalomtól: első gondolata mégis királyi férje volt, a kit kimélni, mentenie, vigasztalni kellett. Hiszen olyan lelki rázkódtatáson kellett átesnie, mint az első királynak: Szent Istvánnak, mikor megtudta, hogy egyetlen fiát, Szent Imre herceget vadászaton vadkan ölte meg. Rudolf elhunytá híret 13 évvel Deák halála után, 1889. január 30-án délelőtti 11 órakor Hoyos József gróf vitte meg Bécsbe a főudvarmesternek, ki azt előbb a

királyné udvarmesterével s azután vele együtt magával a királynével közölte. Erzsébet leküzdötte rettenetes fájdalomát s maga ment a királyhoz, kit ebben a percben Istenen kívül csak ő vigasztalhatott meg. „Hogy mit köszönhetek én e nehéz napokban forrón szeretett Hitvesemnek, — mondotta utóbb Ferenc József — hogy mily nagy támaszom volt ő nekem, azt esetelni, eléggé híven kifejezni nem tudom. Nem adhatok elég hálát az égnek, hogy ily élet-társal ajándékozott meg”. (Márki: Ferenc József 1907. 210. l.) — A királyi férj belenyugodott a változhatatlan végzetben, de az anyának elborult lelke nem vidult föl soha többé. Mint valamikor Lenau költő, ő is, a csillagos ég szemléletében, a tenger látványosságában s az Alpok fenséges tájképeiben keresett szórakozást s feledést. Hol a Korfu szigetén emelt Achilleonban időzött, megtanulva a hellén nyelvet, hol a Riviera és Man sziget csillagsugározató tenger látásában keresett pihegő szíve enyhülést, hol meg a genfi tónak acellapját beszélő Montblank jegesein pihent bánatos szeme — midőn egy fanatikus gonosz kéz 1898. szept. 10. a bolyongó, nyugtot feledést sehol sem lelő királyi martír saját szívet reszelőnek hegyesre fent végével agyondöfte. A genfi tó esplanadján, szemben a Bellevue szállóval kápolnát emelt a kegyelet azon a helyen, ahol a nemes lélek a mi Mater dolorosánk kiszenvedett, a sokat szenvedő sziv utolsó dobant. A katalakon kiterített királyné arccal a tónak s az Alpoknak van fordítva. Allandóan friss virágerdő veszi körül, melynek levelein nem egyedül a tónak leszálló harmatja, hanem a martírtól imádkozók könyecseppjei rezegnek. Nem tagadom, én is megkönyveztem, midőn egy miatyánkot imádkoztam lelke üdvéért, eszembe jutván a költő szava, hogy:

Te az erénynek márvány oszlopa...
Minden sebedért: egy-egy csillag ragyog rád.
Bus napjaidért: vár ott örök boldogság!
A Bold. szent Szűz számolyánál, kinek védelmébe ajánlta életedet.

Törvényszék.

§ Megrágalmazott jegyző. Bontilovics Gusztáv ozorai tanító még az 1905-ik évben „Rehák István torontálozori községi jegyző üzemének ismertetése” címen egy röpiratot adott ki, melyben Rehák Istvánról, mint köz-hivatalnokról, oly dolgokat állított, melyek ellene valódiságuk esetén fegyelmi, esetleg bünvádi eljárás tárgyát képezhetnének és emellett még közmegejtésnek tennék ki. Bontilovics beismerte, hogy ő volt a röpirat szerzője, de azt mondta a vizsgálat folyamán, hogy közérdekből írta a röpiratot. Az általa beidézett tanúk azonban a röpirathat foglaltak nem igazolták. Ezért a temesvári királyi törvényszék vádtaácsa Bontilovicsot hivatalból üldözendő és sajtó útján elkövetett rágalmozás miatt vád alá helyezte.

§ Fölmentett leányrablók. Ludoski Rada és Gatyinov Milán perlaszi lakosok, mert Perlasz községi határában Beszulyi Helena perlaszi lakosnőt elrabolták, kocsiárákat és vele elhajtották, a pancsovai törvényszék ezért őket fejenként hat-hat havi börtönre ítélte. Tegnap foglalkozott az ügygel a temesvári királyi tábla. A védő nem látta az erőszak alkalmazását bebizonyítani Beszulyi Helena ellenkezését és siránkozását csak színleltnek állította oda; a királyi tábla magáévá tette a védelem álláspontját és a vádlottakat az ellenük emelt vád alól felmentette, mely ítéletben a főügyész is belenyugodott.

TÁVIRATOK

Országgyűlés.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, nov. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) A képviselőházban ma is tovább folyt a költségvetés vitája s bár azt hitték, hogy ma az általános vita véget ér, de a horvátok még ma is kihúzták az ülést.

Justh Gyula elnök 10 órakor nyitotta meg az ülést.

Wekerle Sándor miniszterelnök betérjeszti az év két utolsó negyedében történt tulkiadásokról szóló jelentést, azonkívül a beteg Kossuth Ferenc helyett több helyi érdekű vasutáról szóló jelentést terjeszt be.

Ezután folytatták a költségvetés tárgyalását, amelyhez ma elsőnek Lorkovics horvát képviselő szól, ki azonban nem sokáig beszélhet, mert folyton eltérően a tárgytól, az elnök csakhamar megvonja tőle a szót.

Utána Schuler Rezső szász képviselő beszél, aki a költségvetést elfogadja.

Surmin György horvát képviselő magyarul kezdi a beszédét és az ellen a vád ellen tiltakozik, mintha a horvát képviselők idegen pénzt fogadtak volna el a maguk akciójának a támogatására. Felhívja a kormányt, hogy mondja meg, ki kapott a horvátok közül ilyen pénzt. Azután a költségvetésről beszél, amelyet nem fogad el.

Utána Sztéryny József államtitkár reflektál az egyes felszólalásokra. A talpfa-szállításra elhangzott vádra vonatkozólag kijelenti, hogy az illető vállalkozóval törvényes versenytárgyalás alapján kötötték meg a szerződést. Egyáltalán minden szállítás versenytárgyalás alapján történik s valótlán, hogy ezek körül panamak volnának. A lapokkal való átalányviszonnyal is szakított a kormány s e helyett üzleti szerződésben van a lapokkal.

Lapunk zártakor Farkasházy Zsigmond beszél.

Az osztrák miniszterelnök Budapesten.

Budapest, nov. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bienerth báró osztrák miniszterelnök holnap, szombaton reggel Budapestre érkezik. Bienerth báró a délelőtti órákban látogatást tesz Wekerle Sándor dr. miniszterelnöknél, majd a kormány tagjainál, akikkel hivatalosan ez

lesz az első érintkezése. Wekerle Sándor dr. miniszterelnök délután hat órakor Bienerth báró tiszteletére diszebedet ad a miniszterelnöki palotában, amelyre a magyar kormány tagjai is hivatalosak. Bienerth báró osztrák miniszterelnök szombaton este utazik vissza Bécsbe, előreláthatóan Wekerle Sándor dr. miniszterelnökkel, kinek Aehrenthal Lexa Alajos báró külügyminiszterrel lesz tanácskozása.

A kataszter és a földadó.

Budapest, nov. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) A képviselőház pénzügyi bizottsága tegnap délután ülést tartott, amelyen a földadó kataszter kiigazításáról s a földadó százalékának megállapításáról szóló törvényjavaslatot tárgyalta.

A bihari mandátum.

Budapest, nov. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Nagyváradról jelentik, a Rigó Lajos halálával megüresedett bihari kerületben a parasztpárt Achim Andrást fogja felleptetni.

A török parlament megnyitása.

Budapest, nov. 20. (A „Torontál” ered. távirata.) Konstantinápolyból érkező hivatalos jelentés szerint a török parlamentet december elsején fogják megnyitni.

A balkáni események.

Budapest, nov. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik, a „Monarch”, „Budapest” és „Wien” csatahajók több cirkálóval és torpedóhajóval ma Cattaro elé érkeztek.

Budapest, nov. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Belgrádból megcáfolják azt a hírt, mintha Szerbia Törökországgal katonai egyezményt kötött volna.

Ugyancsak Belgrádból érkező jelentés szerint az ottani külföldi diplomaták körében nagy visszatetszést kelt Szerbiának a válasza a hatalmak legutóbbi jegyzékére s azt a legerősebben elítélik.

Budapest, nov. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Cattaróból érkező jelentések szerint Montenegro összes férfilakosága között fegyvereket és löszereket osztottak ki s egész Montenegro határára öröklet állítottak fel. Az egész fejedelemségben harcias hangulat uralkodik, a nélkül, hogy zavargások, vagy pedig osztrákelles tüntetések adtak volna elő magukat és sok külföldön élő montenegrói visszatért hazájába. A cattarói montenegrói megbízott intí az ott lakó montenegróiakat, hogy viseljék magukat csöndesen. A posta, a személy és áruforgalom minden fennakadás nélkül tovább is a normális keretek között mozog. Magában Cattaróban eddig semmiféle a nyugalmat zavaró rendezettség, vagy tüntetés nem fordult elő és a Bocche di Cattaróban lakó osztrákok mitől sem tartanak és egész csöndesen viselkednek. Szóval Cattaróban minden csendes és eddig ott semmiféle gyanus mozgolódást, vagy rendellenességet nem tapasztaltak.

Budapest, nov. 20. (A „Torontál” eredeti táv.) Belgrádból sürgönyzik, hogy a béke és rend fenntartására az osztrák és magyar kormányok által tett intézkedések Belgrádban nagy hatást keltek. Tegnap este a konakban katonai tanácskozást tartottak, amelyen részt vett Péter király, György trónörökös, valamint az összes Belgrádban állomásozó tábornokok. Beavatott forrásból vett értesülés szerint az értekezleten a hadikészülődésről értekeztek. A hadiszerekek Zibeftsen át való szállítása szünetelés nélkül folyik tovább.

Gyermekeknek



és felnőtteknek.

Kiváló táplálószer egészséges és gyöngye, a fejlődésben visszatartott bármilyen koru gyermekeknek. Előmozdítja a csont és az izom képződését, s úgy elhárítja és megszünteti a hasmenést, béihurutot és hányáskezelést, mint semmi más szer.

Határidő-újság.

Budapest, nov. 20. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték: Buza (április 1909.) . . . 25.82 — —
Rozs (novemberre) . . . 22.14 — —
Rozs (áprilisra 1909.) . . . 21.78 — —
Zab (áprilisra 1909.) . . . 17.32 — —
Tengeri (áprilisra) . . . 15.14 — —

Közgazdaság.

Piaci árak.

Hivatalosan feljegyeztettek a Nagybecskereken 1908. évi november hó 20-án megtartott heti vásár alkalmával:

buza	50 klgr.	12.—	korona
kétszeres	"	7.50	"
rozs	"	8.—	"
árpa	"	7.30	"
zab	"	7.50	"
kukorica	"	6.10	"
repce	"	12.60	"
széna I.	"	10.—	"
" II.	"	8.—	"
szalma I.	"	5.—	"
" II.	"	5.—	"
burgonya 1 klgr.	"	—10	"
disznóhus I.	"	1.80	"
" II.	"	1.70	"
marhahús I. 1 klgr.	"	1.46	"
" II.	"	1.90	"
borjúhús I.	"	1.80	"
" II.	"	1.36	"
juhús	"	1.04	"
sizr	"	1.68	"

Felelős szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

Vonatok érkezése és indulása

Nagybecskerekre, illetve Nagybecskerekről.

Érvényes 1908. október hó 1-től.

Érkezik:

a) A nagybecskereki pályaudvarra:

Temesvár, Versecz, Zsombolyáról: délelőtt 9 óra 23 p.
Pancsováról: délután 5 óra 40 p.
Budapest—Szegedről: reggel 7 óra 18 p.; délután 5 óra 50 perc.
Szegedről: (mótorokocsi) d. e. 9 óra 47 perc.
Budapest—Nagykikindáról: este 9 óra 50 perc.

b) A nagybecskerek-bégapart pályaudvarra:

Zsombolyáról, Verseczről, Alibunárról és Temesvárról: este 8 óra 05 perc.
Módosról: minden kedden, pénteken és vasárnapon reggel 6 óra 30 perc.
Pancsováról: reggel 8 óra 27 perc.
Zsombolyáról: (keskenyvágányú vonal) reggel 8 óra 23 p. este 7 óra 05 perc.
(Csősztelekről: (keskenyvágányú vonal) délután 4 óra 29 p.

Indul:

a) A nagybecskereki pályaudvarról:

Pancsovára: délelőtt 8 óra 10 p.; este 7 óra 5 p.
Szeged—Budapestre: d. e. 9 óra 50 p.; este 8 óra 46 p.
Szegedre: (mótorokocsi) délután 1 óra 15 perc.
Nagykikinda—Budapestre: reggel 6 óra 7 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarról:

Zsombolya, Temesvár, Versecz: délután 4 óra 35 p.
Temesvár, Versecz, Antalfalva—Pancsova és Alibunarra reggel 3 óra 33 perc.
Zsombolyára: (keskenyvágányú vonal) reggel 2 óra 31 p. délután 5 óra 25 perc.
Módosra: minden kedden, pénteken és vasárnapon d. e. 11 óra 38 perc.
Csősztelekre: (keskenyvágányú vonal) délelőtt 11 óra 55 p.
Módosról—Temesvárra: minden kedden, pénteken és vasárnapon 2 óra 10 p. délután.
Temesvárról—Módosig: minden kedden, pénteken és vasárnapon indul Temesvárról 11 óra délelőtt.
Módosról—Zsombolyára: minden kedden, pénteken és vasárnapon délután 2 órakor.
Zsombolyáról—Módosra: minden kedden, pénteken és vasárnapon délután 5 óra 30 perc.



ALKALMI VÉTEL.

Majolika, faience, terrakota, meiszeni és karsbadi porcellánt gyári árban árusítja a Vásártéren

KIMLER HERMANN
Törökbecséről.



Torontálvármegye alispánja.

30893/1908. szám.

Pályázati hirdetmény.

Nagybecskerek r. t. városánál a f. évben megtartandó tisztújítás alkalmával következő állások fognak betölteni és pedig:

1 polgármester, javadalmazása	4800 K.,	lakbére	800 korona,	
3 tanácsnok	egyenként 2600	"	600	"
1 főszámvevő	3000	"	600	"
1 tisztli ügyész	2000	"	—	"
1 mérnök	3000	"	600	" és 160 K. irodai átalány,
1 pénztárnok	2400	"	500	"
1 ellenőr	2200	"	400	"
1 alszámvevő	1600	"	240	"
1 alkapitány	2100	"	400	"
1 közgyám	1900	"	400	"
1 városgazda	1900	"	400	"
1 járathiztos	1900	"	400	"
1 levéltárnok	1600	"	300	"
1 pénztári tiszt	2000	"	300	"

Ezen kívül választás útján lesz betöltendő egy iktatói állás 1600 korona fizetéssel és 240 korona lakbérrel és a választás alkalmával esetleg megüresedendő irnoki állás is.

Ezen állásokra pályázatot hirdetek és felhívom pályázni szándékozókat, hogy szabályszerűen felszerelt kérvényeiket nálam f. é. december hó 10-éig nyujtsák be.

Nagybecskerek, 1908. november 14-én.

(1037—3.1)

Jankó s. k., alispán.

Egy világosan gondolkodó fő
 a hasznára tudja fordítani mindazokat a találmányokat, melyeket a kémiai tudomány az élelmiszerek terén tett.

Dr. Oetker sütőpora a 12 fillér, helyettesíti az élesztőt és tortákat, valamint minden más süteményt és tésztát könnyebbé, nagyobbá, jobb ízűvé és könnyebben emészthetővé teszi.

Dr. Oetker pudingpora a 12 fillér, tejjel felfőzve kitünő ízű és olcsó utóétket képez kicsinyek és nagyok számára.

Dr. Oetker vaníliacukra a 12 fillér, csokoládé, pudingok, tej, sanceok és krémek vanílirozsására szolgál tökéletesen pótolja a különben drága vaníliashote-t. Egy csomag tartalma megfelel 2-3 shot jó vaníliának.

Minden egyes csomagoe pontos és kimerítő használati utasítás van. **Kapható** **ugyszólván minden gyarmatáru és fűszerkereskedésben** Receptek ingyen.

787-26.8
DR. U. OETKER, BIELEFELD ÉS BÉCS.

Aki hirdetni akar

még pedig sikerrel, az forduljon az „**Általános Tudósító**“ (Leopold Gyula) hirdetési osztályához, **Budapest, VII. ker., Erzsébet körút 41.**, hol hirdetések az összes létező bel- és külföldi hírlapokban és naptárakban kiváló szakértelemmel, lelkiismeretesen, pontosan és szolid áron eszközöltetnek. Több mint 200 naptár kizárólagos képviselője, vidéki lapok központi hirdetési osztálya, számos hirlap kizárólagos kezelője. Disztes újságtaló-gus, képes naptárjegyzék és minden felvilágosítás a t. c. hirdetőknél díjmentesen.

1018—x.5

Vendéglő-megnyitás.

Az Árpád-u. 638/15. sz. házban levő vendéglő ujonnan átalakítva, mint

Vendéglő a Naphoz
 megnyilt.

018—x.22

Mindenkor jó valódi borok és egyéb italok, valamint ételekről gondoskodva van.

Egy, a kellő műveltséggel bíró fiu mint tanonc felvétetik

ALMÁSY és SZEPESSY

könyv-, zenemű- és papirkereskedésében

Nagybecskerek, Hunyady-(fő)-utca.

1007—x.11

Az Árpád-utcai 637/15. sz. házban több kisebb és nagyobb

lakás

azonnal kiadó.

Tudakozódní e lap kiadóhivatalában lehet.

766—x.47

GYÁROSOKNAK, KERESKEDŐKNEK ÉS IPAROSOKNAK SAJÁT ÉRDEKÜK,

hogy gyártmányaikat, áru- és iparcikkeiket mennél többet hirdessék. — A hirdetések 1900. évi július hó 1-je óta bélyegmentesek és annyira olcsók, hogy aki nem hirdet, az maga ellen vét.

HIRDETÉSEK FELVÉTELTNEK A „TORONTÁL“ KIADÓHIVATALÁBAN.